Omaishoidon tuen myöntämisperusteet 1.1.2012:

Laki omaishoidon tuesta tuli voimaan 1.1.2006. Omaishoidon tuki on lakisääteinen sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunnan tulee huolehtia määrärahojen puitteissa. Kunta määrittelee omaishoitopalkkion myöntämisperusteet. Omaishoidon tukea haetaan hoidettavan kotikunnalta. Hallinnollisesti lasten omaishoidontuki kuuluu sivistystoimen alaisuuteen (yhdyshenkilönä kehitysvammaisten lasten kotihoidonohjaaja) ja aikuisväestön yli 16- vuotiaan asiakkaat peruskoulun jälkeen hoidon- ja kuntoutuksen tulosyksikköön (yhdyshenkilönä omaishoidon sosiaaliohjaaja).

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotioloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu rahallisesta palkkiosta hoitajalle, omaishoitoa tukevista palveluista, omaishoitajan lakisääteisestä vapaasta sekä omaishoitajan jaksamisen tukemisesta.

Omaishoidon tukea voidaan myöntää, jos henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi tarvitsee päivittäisistä ja yhtäjaksoista hoitoa ja huolenpitoa, joka on mahdollista järjestää kotioloissa sopimalla siitä hänen omaisensa tai läheisensä kanssa. Omaishoidon tulee olla hoidettavan edun mukaista ja sen tulee riittävästi turvata hoidettavan hyvinvointi, terveys ja turvallisuus yhdessä muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kanssa. Hoitajan tulee olla terveytensä ja toimintakykynsä puolesta sopiva hoitajaksi ja hoito-olosuhteiden tulee olla omaishoidolle sopivat. Omaishoidon tulee olla sekä hoidettavan että hoitajan hyväksymää.

Omaishoidon yhdyshenkilö tekee omaishoitoa koskevan palvelutarpeen arvioinnin ja päätöksen oikeudesta palkkioon ja omaishoitajan lakisääteiseen vapaaseen. Omaishoitopalkkion päätöksentekoa edeltää kotikäynti asiakkaan kotiin, jolloin kartoitetaan myös muu avuntarve ja muiden yhteiskunnan tuottamien palvelujen käyttö. Päätöksenteon apuna käytetään mm. ravatarhoitoisuusarviota, muisti- yms testien tuloksia, millä pyritään yhdenvertaiseen päätöksentekoon. Tarvittaessa päätöksenteon tukena käytetään myös hoidettavan hoitoon osallistuvien henkilöiden ja tahojen asiantuntemusta. Mikäli asiakas on 75- vuotias tai hän saa Kelan maksamaan ylintä hoitotukea, tulee palvelutarpeen arviointi käynnistää 7 arkipäivän kuluttua yhteydenotosta. Omaishoitoa tukevat palvelut, kuten kotihoito, vuorohoito tai päivätoiminta, haetaan vanhustyön palvelutarpeen arvioinnin kautta ja niistä asiakas saa erillisen päätöksen. Hoitotarvikkeista kuten vaipoista tekee päätöksen kotihoidon koordinaattori.

Omaishoitopalkkio- tai lakisääteisen vapaan päätöksestä tai omaishoitoa tukevia palveluja koskevista päätöksistä voi tehdä oikaisuvaatimuksen perusturvalautakunnalle 14 päivän kuluessa päätöksen saatuaan. Perusturvalautakunnan päätöksestä voi hakea muutosta hallinto-oikeudelta 30 päivän kuluessa.

Omaishoitosopimus on hoitajan ja kunnan välinen sopimus omaishoidon järjestämisestä ja maksettavasta rahallisesta omaishoitopalkkiosta. Sopimus on ns. toimeksiantosopimus, jolloin hoitajalla ei ole työehtosopimuksen mukaisia loma-, päiväraha-, työaika- yms oikeuksia tai etuisuuksia. Hoitaja ei ole työsopimuslain tarkoittamassa työsuhteessa kaupunkiin, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan. Omaishoitosopimus on pääsääntöisesti toistaiseksi voimassaoleva. Erityisistä syistä sopimus voidaan tehdä määräaikaisena. Sopimuksen liitteenä tulee olla hoito- ja palvelusuunnitelma, joka tulee vuosittain tai tarpeen niin vaatiessa tarkistaa.

Omaishoidon tuesta sopimuksen tehneen hoitajan eläketurvasta säädetään kunnallissa eläkelaissa. Kunta myös ottaa omaishoitajalle tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukaisen tapaturmavakuutuksen.

Aikaisemmin solmitut sopimukset tarkastetaan vapaan osalta voimassaolevien myöntämisperusteiden mukaisiksi.

Omaishoitopalkkio ei ole lakiin perustuva subjektiivinen oikeus, vaan sen maksaminen on kuntakohtainen päätös ja sidottu talousarvioon varattuihin määrärahoihin. Mikäli määräraha on jo sidottu voimassaoleviin omaishoitosopimuksiin, jää myöntämisperusteet täyttävä hakemus jonoon odottamaan määrärahojen vapautumista. Palkkiota ei makseta takautuvasti. Omaishoitopalkkiota ei myönnetä kuukautta lyhyemmäksi ajaksi. Palkkiota myönnettäessä ei oteta huomioon perheen tuloja tai varallisuutta. Omaishoitopalkkion suuruus määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan.

Mikäli hoidettava saa kotiin palveluja (mm. kotihoito, avustaja), päivähoidon tai -toiminnan palveluja tai muita yleisiä yhteiskunnallisia palveluja kuten peruskoulu, työtoiminta tai säännöllinen kuntoutus yhteensä yli 35 h/vkossa tai käyttää vuorohoitoa kaksi viikkoa kuukaudessa, myönnetään alempi omaishoitopalkkio. Mikäli hoidettava kuuluu hoitoisuuden puolesta alempaan hoitoisuusryhmään ja käyttää yli 35 h/vkossa yhteiskunnallisia palveluja tai vuorohoitoa kaksi viikkoa kuukaudessa, ei oikeutta palkkioon synny, ellei hoitaminen kotonaoloaikana ole erityisen sitovaa ja vaativaa. Palkkio maksetaan hoitajalle ja se on ennakonpidätyksen alaista tuloa. Omaishoitopalkkiota eivät voi saada alle 1- vuotiaat lapset sekä kotihoidontukea saavat alle 3- vuotiaat lapset.

Sosiaali- ja terveysministeriön antamien ohjeiden mukaan omaishoitopalkkion vähimmäismäärä on vuonna 2012 364,35 €/kk. Indeksikorotus vuonna 2012 on 2,91 %. Hoitopalkkio voidaan sopia säädettyä pienemmäksi, mikäli siihen on hoitajan esittämä erityinen syy.

Omaishoitopalkkiot 1.1.2013:

I hoitopalkkio 646,81 €/kk
Asiakkaat ovat ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevia, usein vuode- tai pyörätuoliasiakkaita, vaikeasti kehitysvammaisia tai muistiongelmaisia. Heidän hoitamisensa on sitovaa sekä fyysisesti ja psyykkisesti raskasta. Usein hoitajat ovat jääneet pois ansiotyöstä tai luopuneet työhausta omaisensa hoitamisen vuoksi. Hoitotyö edellyttää hoitajan ympärivuorokautista työpanosta ja hoitovastuuta, hoidettavaa ei voi jättää yksin. Ilman omaishoitajaa hoidettava tarvitsisi maksimaaliset kotihoitopalvelut (3-4 käyntiä/vrk) tai pysyvän hoitopaikan kodin ulkopuolella. Ravatar-indeksi yli 3 tai lapsen hoitoisuuspisteet vähintään 21**.**

II hoitopalkkio 429,05 €/kk
Asiakkaat tarvitsevat toisen henkilön ohjausta, apua ja huolenpitoa päivittäisissä itsestä huolehtimisen asioissa kuten peseytymisessä, pukeutumisessa, syömisessä, lääkkeiden otossa ja vessa-asioissa tai tarvitsevat lähes jatkuvaa hoitoa, ohjausta tai valvontaa liikkumisen epävarmuuden, heikentyneen muistin tai sairauden tai vamman muiden oireiden vuoksi. Hoitotyö sitoo hoitajaa lähes ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Hoidettava voi olla lyhyitä aikoja yksin. Ravatar-indeksi yli 2,5 tai lapsen hoitoisuuspisteet 15-20. Erityisesti harkiten voidaan palkkio myöntää alle 2,5 ravatar-indeksin omaavasta hoidettavasta.

Hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen hoitopalkkiota 749,01 €/kk maksetaan hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana edellyttäen, että omaishoitaja on lyhytaikaisesti estynyt tekemään työtä tai päätoimista opiskelua. Hoitaja ei voi vastaavalta ajalta saada sairasvakuutuslain 10 luvun mukaista erityisrahaa tai vuorotteluvapaalain 13 § mukaista vuorottelukorvausta. Hoidollisesti raskas siirtymävaihe voi olla esim. saattohoitotilanne. Siirtymävaiheen kestoa ei ole laissa tarkasti määritelty.

Omaishoitopalkkion maksamisen keskeyttäminen tai lakkauttaminen:
Omaishoitajan lakisääteinen vapaa 3 vrk/kk ei vähennä omaishoitopalkkion määrää. Jos omaishoito keskeytyy äkillisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä, omaishoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua. Omaishoitopalkkion maksaminen päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito omaishoidossa hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen päättyy hoidettavan pysyvästi sairaalaan tai asumisyksikköön siirtyessä tai mikäli omaishoito päättyy hoidettavan kuolemaan. Mikäli omaishoito keskeytyy tilapäisesti hoitajan terveydellisestä syystä, omaishoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden, muutoin 7 vrk kuluttua. Muutoin omaishoitosopimuksen irtisanomisaika on kaupungin taholta kaksi kuukautta ja hoitajan taholta yksi kuukausi. Jos omaishoito vaarantaa joko hoidettavan tai hoitajan terveyden tai turvallisuuden, voidaan omaishoitosopimus purkaa välittömästi.

Hoitaja on velvollinen ilmoittamaan omaishoitotilanteen ja palkkion saantiin vaikuttavat muutokset omaishoidon yhdyshenkilölle. Mikäli omaishoitopalkkiota myönnettäessä tai maksettaessa on annettu virheellisiä tietoja, voidaan myönnetty palkkio lakkauttaa ja suoritetut erät periä takaisin.

Omaishoitajan lakisääteinen vapaa:
Omaishoitosopimuksen tehneellä omaishoitajalla on oikeus 3 vrk/kk lakisääteiseen vapaaseen, mikäli omaishoitoperheen muut yhteiskunnalliset palvelut eivät ylitä 35 h/vko tai hoidettava on vähintään puolet kuukaudesta omaishoidossa. Lakisääteisen vapaan aikainen hoidettavan hoito tulee kunnan järjestää. Kuusamossa omaishoitajan lakisääteinen vapaa järjestetään päivätoiminnan, päivähoidon, vuorohoidon, sijaislomituksen (2.11.2010 § 102 perusturvaltk) tai kotipalvelusetelin avulla. Kuljetusten tueksi on mahdollista saada kuljetuspalvelua. Sijaislomittajan palkkio 2013 on 63,54 e/vrk.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusta annetun lain mukaan kunta saa periä lakisääteisen vapaan 3 vrk/kk ajalta asiakasmaksua 10,60 €/vrk, tämän ylittäviltä päiviltä peritään lautakunnan määräämä maksu. Lain mukaan vuorohoitovuorokausi ei ole kalenterivuorokausi vaan tuloajasta seuraavat 24 h, muutoin vuorohoitolaskutus on kalenterivuorokausiperusteinen. Vuorohoitoa lakisääteisen vapaansa toteuttamismuotona käyttävien omaishoitajien suositellaan tuovan vuorohoitoon ja hakevan hoidettavansa vuorohoidosta klo 10-12 välillä. Jos vuorohoidossa oloaika kuukaudessa on enemmän kuin lakisääteiset vapaat 3 vrk/kk, ylimenevä aika vähennetään palkkiosta.

Omaishoitaja voi valita lakisääteisen vapaansa vaihtoehdoksi (v. 2012) kotipalvelusetelin 350 €/kk. Asiakasmaksua ei peritä omaishoitajan lakisääteisen vapaan kotipalvelusetelistä. Palveluseteli myönnetään tarpeen ilmaannuttua, ei takautuvasti. Palvelusetelissä palveluntuottajan matkakorvauksen maksaa asiakas. Jos omaishoitaja on valinnut lakisääteisen vapaansa toteuttamistavaksi kotipalvelusetelin, vähennetään kaikki vuorohoitopäivät omaishoitopalkkiosta.
Omaishoitaja voi pitää vapaansa kuukausittain tai hän voi säästää niitä ja pitää kerralla pitemmän vapaajakson. Vapaapäivät on pidettävä kohtuullisen ajan kuluessa eikä niitä voisi siirtää seuraavalle vuodelle kuin erityisesti niin sovittaessa.

Omaishoitajan jaksamisen tukeminen:
Tavoitteena on, että omaishoidon sosiaaliohjaaja käy jokaisessa perheessä vähintään vuosittain, tarpeen mukaan useammin. Omaishoitajille järjestetään mm kuntosalitoimintaa. Koulutus- ja virkistystoimintaa kuten vertaistukea, leirejä ja retkiä järjestetään yhteistyössä Kuusamon evl seurakunnan ja Koillismaan Omaishoitajat ja Läheiset ry kanssa.

Omaishoitaja voi halutessaan olla kotikäyntityön ja tiedottamisen piirissä ja hän voi osallistua omaishoitajille tarkoitettuun kuntoutus- ja virkistysryhmiin, koulutukseen sekä vertaistukitoimintaan, vaikkei saisikaan kaupungin maksamaa rahallista omaishoitopalkkiota.